

**HAKEMUS LUONNONSUOJELULAIN 49§:N 3 MOMENTIN
MUKAISEN POIKKEUSLUVAN SAAMISEKSI KOSKIEN
RAUHOITETUN LINTULAJIN HÄIRINTÄÄ**

Hakija

Nimi: Lahden kaupunki, Kaupunkiympäristön palvelualue

Yhteyshenkilö: Maija Näveri

Osoite: Askonkatu 2, 15100 Lahti

Y-tunnus: 0149669-3

Puhelinnumero: 0444164714

Sähköposti: maija.naveri@lahti.fi

1. Johdanto/taustaa

Lahden kaupunki hakee tällä asiakirjalla lupaa poiketa luonnonsuojelulain mukaisesta rauhoituksesta valkoposkihanhiin karkottamiseen puistonurmikoilta ja uimarantahiekoilta.

Valkoposkihanhiin ulosteiden määrä puisto- ja uimaranta-alueilla on suuri ja häiritsee alueiden käyttömahdollisuuksia virkistyskäytössä. Karkotuksen tarkoituksena on vähentää ulosteiden tuomia haittoja ja säilyttää puisto- ja uimaranta-alueet arvokkaina virkistysalueina.

Karkotuksen myötä puisto- ja uimaranta-alueille kertyvän ulosteen määrän oletetaan vähentyvän.

2. Lintulaji

Valkoposkihanhi

Lupahakemusalueilla (alueet määriteltä kohdassa 7. Lupahakemusalueet) ei pesi valkoposkihanhia, vaan kyseiset linnut saapuvat alueille poikasineen pesimäkauden jälkeen. Pesintä tapahtuu Vesijärvellä. Valkoposkihanhia esiintyy lupahakemusalueilla pääsääntöisesti kesäkuusta lokakuuhun. Linnut eivät kuitenkaan yövy näillä alueilla vaan siirtyvät yöpymään Vesijärvelle.

3. Määrä

BirdLife Suomen keräämän Lahden-Hollolan seudun valkoposkihanhiin syyskannan kehitys on viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana kasvanut vajaasta 200 valkoposkihanhesta yli 1800 valkoposkihanheen. Havaintojen mukaan lintumäärä ei ole enää kasvanut viime vuosina.

Määrät perustuvat havaintoihin. Liitteessä 2. Tiiran havaintoja, on taulukkomuodossa esitetty lintuharrastajien havaintoja valkoposkihanhiin määristä lupahakemusalueilla vuonna 2020. Liitteessä on esitetty havaintoja myös ruokailualueiksi varattujen alueiden havainnoista. Esimerkiksi Ritaniemen kärjellä tarkoitettaneen Tapahtumapuiston aluetta, sieltä on tehty havainto 17.5.2020 1000 valkoposkihanhesta.

Lintuhavaintotietokanta *Tiiran* havaintojen mukaan vuonna 2020 Mukkulan kartanon uimarannan alueella on havaittu 14-200 valkoposkihanhiin parvia. Ankkurinrantapuiston ja Ankkurin uimarannan

alueen havainnot vaihtelevat 26-1220 valkoposkihanhen välillä. Uimarantoja tarkastavan ympäristöterveystarkastajan havainnot Ankkurin rantapuiston uimarannan sekä Mukkulan kartanonpuiston uimarannan valkoposkihanhista vaihtelevat 10-200 linnun välillä.

4. Ajanjakso, jolle lupaa tarvitaan

Lupaa haetaan 15.4.-15.9. väliselle ajanjaksolle.

5. Lupa-ajan kesto perusteluineen

Haemme lupaa hanhien ohjaamiseen esittelemillämme keinoilla 15.4.2021 – 15.9.2021.

6. Alue

Hämeen ELY-keskus, Lahden kaupunki

7. Lupahakemusalueet

Tunnus	Asemakaavan mukainen nimi	Alueen käyttötarkoitus
398 A-2566a	Mukkulan kartanonpuisto ja Mukkulan kartanon uimaranta	Puisto- ja uimaranta-alue
398 A-1730	Ankkurin rantapuisto ja Ankkurin rantapuiston uimaranta	Puisto- ja uimaranta-alue
398 A-2035	Ankkurinranta	Puistoalue
398 A-1529	Ruoriniemenranta, Majakkapuisto, Kapteenipuisto, Ruoriniemenpuisto	Puistoalue
398 A-2428a, 398 A-1243	Pikku-Vesijärven- ja Kariniemenpuisto	Puistoalue
398 A-2192	Pallaksenpuisto	Puistoalue

Alueet on esitetty tarkemmin liitteessä 1 (Lupahakemusalueet ja valkoposkihanhien ruokailuun varatut alueet).

Lahden kaupunki varaa valkoposkihanhien ruokailualueeksi seuraavat alueet:

- Tapahtumapuisto
- Merrasojanpuisto
- Köllinrannanpuisto

8. Menetelmät ja niiden tavoitteet

Poikkeuslupaa haetaan valkoposkihanhien häiritsemiseen seuraavin aktiivisin keinoin:

Valkoposkihanhien häirintä kytkettyjen koirien avulla

Valkoposkihanhia hätistellään lupahakemusalueilta koulutettujen koirapartioiden avulla. Hätistelijöinä toimisi Salpausselän kennelpiirin alaisia jäsenyhdistyksiä. Hätistelyä tekevät vain luvan saaneet ja siihen koulutetut toimijat.

Laserkarkottimet

Käsikäyttöisiä laserkarkottimia käytetään uimarantahiekoilla, jonne koiria ei voi tuoda. Laserkarkottimet ovat lintujen karkotukseen tarkoitettuja.

Lasereita käyttävät vain luvan saaneet ja siihen koulutetut toimijat. Laseria käytetään hanhien karkottamiseen silloin, kun uimarannoilla ei ole muita käyttäjiä.

Dronet

Droneja käytetään uimarantahiekoilla, jonne koiria ei voi tuoda. Droneja käytetään hanhien karkottamiseen silloin, kun uimarannoilla ei ole muita käyttäjiä.

Droneja käyttävät ainoastaan kauko-ohjaajat, jotka ovat perehtyneet dronejen lennättämistä koskeviin sääntöihin ja suorittaneet verkkoteoriakokeen sekä tiheästi asutulla alueella toimittaessa myös lisäteoriakokeen.

Karkotuksessa käytettävä drone laitevalinta pohjautuu EU:n dronesääntöihin.

Karkotusmenetelmistä viestitään muun muassa Lahden kaupungin verkkosivuilla. Viestinnässä kerrotaan, että koirapartiointi, sekä laserkarkottimien ja dronen käyttö toteutetaan suunnitellusti ja että oma-aloitteinen luvaton lintujen häiriköinti on kiellettyä.

Toimenpiteitä on tarkoitus tehdä 15.4.- 15.9. välisenä aikana päiväsaikaan.

9. Muun lajiston huomiointi

Muuhun lajistoon ei juuri kohdistu tahatonta häirintää. Puisto- ja uimaranta-alueilla oleskeleva muu lajisto, kuten lokit, varislinnut, rastaat, västäräkit, sinisorsat oleskelevat alueiden eri osissa kuin valkoposkihanhet. Karkotuksen oletetaan kohdistuvan vain vähän muuhun lajistoon.

Toiminta rajoittuu vain nimetyille puisto- ja uimaranta-alueille.

10. Poikkeusluvan perustelut

Poikkeuslupaa haetaan kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamisen takaamiseksi.

Yleisen turvallisuuden takaaminen

Yleisen turvallisuuden takaamisella haetaan sekä kaupunkilaisten että valkoposkihanhien oman turvallisuuden takaamista.

Puistoalueilla liikkuvat lenkkeilijät ja pyöräilijät voivat valkoposkihanhien näkökulmasta näyttäytyä puolustusta vaativalta uhalta. Tällöin hanhien käytös voidaan kokea aggressiivisena hyökkäyksenä. Puistoja hallinnoiva vihertoimi on saanut asukaspalautteita aggressiivisesti käyttäytyvistä hanhista sekä ylipäättään valkoposkihanhiin kohdistuvista rajoitustoimista. Hämeen poliisilaitoksen (liite 3. Hämeen poliisi, lausunto rauhoitettujen lintujen karkotusasiaan 11.1.2021). mukaan poliisilaitoksen palautepostiin on tullut kesäkuun 2020 loppuun mennessä kaksi viestiä valkoposkihanhien hyökkäyksistä ihmisten kimppuun. Pyöräilijä voi joutua itse vaaratilanteeseen valkoposkihanhea väistäessään – toisaalta valkoposkihanhi voi itse loukkaantua polkupyöräilijän kanssa törmätessään.

Riskin valkoposkihanhien omalle turvallisuudelle ja terveydelle voivat aiheuttaa oma-aloitteisesti ja itsenäisesti toimivat henkilöt, jotka spontaanisti hätistelevät hanhia koirien avulla. Koordinoidulla koirapartiotoinnilla ja oikea-aikaisella viestinnällä painotetaan, että oma-aloitteinen luvaton lintujen häiriköinti on kiellettyä.

Valkoposkihanhien ulosteista aiheutuvat haitat alueiden virkistyskäytössä

Lupahakemusalueet muodostavat tärkeän viheralueiden verkoston aivan Lahden kaupungin keskustan läheisyydessä. Alueet ovatkin merkittävässä virkistysaluekäytössä Lahdessa. Mukkulan kartanon ja Ankkurin uimarannat ovat luokiteltu EU-uimarannoiksi ja kävijämäärät ovat näissä suuria. Esimerkiksi Mukkulan kartanon uimarannalla käy arvion mukaan noin 200 kävijää tavanomaisena päivänä. Kyseisiä alueita käytetään muun muassa ulkoiluun, eväsretkeilyyn, puistojumppiin ja erilaisiin tapahtumiin.

Valkoposkihanhien ulosteiden määrä hakemusalueilla on suuri. Hanhet viettävät pitkiä aikoja nurmi- ja uimaranta-alueilla, tästä syystä säännöllisestä ulosteiden siivoamisesta huolimatta siivotut alueet täyttyvät nopealla tahdilla uudestaan valkoposkihanhien ulosteista. Ulosteet vähentävät alueiden viihtyisyyttä ja houkuttelevuutta esimerkiksi eväsretkeilyn merkeissä. Viihtyisyyden lisäksi ulosteet muodostavat liukastumisriskin nurmikoilla tapahtuvaan liikkumiseen. Uimarantojen hiekka-alueilta ulosteita siivotaan vilkkaimpana uimakautena kuutena päivänä viikossa. Säännöllisestä ulosteiden siivoamisesta huolimatta siivotut alueet täyttävät nopealla tahdilla uudestaan ulosteista. Useammin siivoaminen ei ole taloudellisten resurssien vuoksi mahdollista.

Lupahakemusalueilla on ravintolatoimintaa Mukkulan kartanonpuistossa sekä Pikku-Vesijärven puistossa. Mukkulan kartanopuiston alueella toimii tilausravintola ja sen rannassa kesäkahvila sekä tilaussauna. Pikku-Vesijärven puistossa toimii kioski/ulkokahvila. Ulosteiden kulkeutuminen asiakkaiden jaloissa sisätiloihin vaikeuttaa liiketiloille asetettujen hygieniavaatimusten täyttämistä ja haittaa siten yritystoimintaa.

Lahden ympäristöterveys suorittaa viranomaisvalvontaa Lahden kaupungin alueella olevilla uimarannoilla, koska yleiset uimarannat ovat Terveysturvallisuuslain (763/1994) 13 §:n mukaan ilmoitusvelvollisia kohteita. Lausunnon liitteinä ovat Ankkurin Rantapuiston ja Mukkulan Kartanopuiston uimavesiprofiilit, viranomaisvalvonnan tarkastuspöytäkirjoja sekä uimavesi-näytteiden näytetuloksia. Lahden ympäristöterveys on havainnut uimarantojen valkoposkihanhien aiheuttavan siisteys ja puhtaanapito-ongelmia liittyen uimarantojen ylläpitoon. Ankkurin Rantapuiston ja Mukkulan Kartanopuiston uimarannoilla valkoposkihanhien aiheuttamaa puhtaanapito-ongelmaa on havaittu

vuodesta 2017 lähtien. Molemmat uimarannat ovat virallisia EU-uimarantoja ja niillä on paljon käyttöä. Lahden ympäristöterveys on kehottanut ylläpitäjää ryhtymään hanhien torjuntatoimiin vuodesta 2018 lähtien, jotta uimarannan siisteys ja hygieeninen taso voitaisiin pitää asianmukaisena. Lahden ympäristöterveyteen on tullut säännöllisesti valituksia kesäisin uimarantojen siisteystasosta ja hanhen ulosteista.

Hanhien käyttävät em. uimarantoja säännölliseen oleskeluun sekä niiden läheisyydessä olevia viheralueita ruokailualueina. Tämän seurauksena uimarantojen hiekka- sekä viheralueille kertyy säännöllisesti paljon hanhien ulostetta. Tällä hetkellä uimarantojen siisteystaso on valitettavan usein heikko, koska uimarantojen hiekka ja viheralueet ovat hanhen ulosteiden likaamia. Ulostet heikentävät rantojen hygieniata oleellisesti, koska uimarannan käyttäjät voivat helposti joutua kosketuksiin ulosteiden kanssa kulkiessaan uimarannalla tai uimaan mennessä. Uimarantahiekkaa joudutaan vaihtamaan myös useammin hanhien ulosteiden takia. Ankkurin Rantapuiston ja Mukkulan Kartanonpuiston uimarannat ovat hyvin matalia ja ne ovat suunniteltu lapsiperheiden käyttöön. Tämän takia uimarantojen pitäisi olla puhtaita ja hygieenisia, koska pienet lapset ovat myös herkempiä saamaan infektioita hanhien ulosteista ja pienet lapset voivat juoda uimavettä.

Hanhien ulosteet ovat myös riski uimaveden laadulle. Vaikka selkeitä viitteitä hanhien aiheuttamasta ulosteperäisestä saastumisesta ei ole uimavesinäytteiden perusteella, on kuitenkin mahdollista, että ulosteet voivat heikentää uimaveden laatua. Lahden ympäristöterveys on todennut mm. tarkastuspöytäkirjassa seuraavaa: "Mukkulan uimarannalta otettiin neljä uimavesinäytettä uimakauden aikana. Uimavesinäytetuloksissa ei ollut toimenpiderajan ylityksiä. Elokuun näytteenottokierroksella havaittiin selkeästi kohonnut suolistoperäisten enterokokkien pitoisuus (230 pmy/100 ml) uimavesituloksessa. Muilla kolmella näytteenottokerralla suolistoperäisten enterokokkien pitoisuus oli alle 30 pmy/100 ml. Näytteenottohetkellä hanhia oli runsaasti (noin 40-50 kpl) uimarannalla sekä uimarantavedessä. Kohonneen pitoisuuden voidaan epäillä aiheutuneen hanhista, koska suolistoperäisiä enterokokeja esiintyy enemmän eläimillä kuin ihmisillä.

Hanhien ulosteet voivat päätyä uimarannalta uimaveteen esim. sateen vaikutuksesta, koska ulosteet ovat hyvin lähellä uimavettä. Liitteet 4-9, Ankkurin rantapuiston uimarannan ja Mukkulan kartanonpuiston uimarannan tarkastuskertomukset 2018-2020 sekä liite 10, Mukkulan kartanonpuiston uimarannan uimavesinäyte 7.8.2018

2020 kesäkuun toisella näytteenottokierroksella Ankkurin Rantapuiston ja Mukkulan Kartanon uimavesinäytteet eivät täyttäneet laatuvaatimuksia (liitteet 11 ja 12, Mukkulan kartanonpuiston ja Ankkurin rantapuiston uimarannan uimavesitulokset 30.6.2020). Tällöin näytteenottopäivänä oli kova rankkasade, jolloin vettä satoi noin 60 mm päivän aikana. Tänä päivänä oli myös neljällä muulla uimarannalla laatuvaatimusten ylityksiä, mutta myös kuudella uimarannalla näytteet olivat hyvälaatuiset. Laatuvaatimusten selkeä ylitys on havaittu myös vuonna 2017 Ankkurin rantapuiston uimarannalla (liite 13, Ankkurin rantapuiston uimarannan uimavesitulokset 18.7.2017). Hanhien aiheuttamaa on kuvailtu myös uimarantojen uimavesiprofiileissa (liitteet 14 ja 15, Ankkurin rantapuiston ja Mukkulan kartanonpuiston uimarantojen uimavesiprofiilit 2020).

Lahden ympäristöterveyden lausuntona todetaan seuraavaa:

Hanhien karkottaminen Ankkurin Rantapuiston ja Mukkulan Kartanon-puiston uimarantojen alueilta on tärkeää, jotta voidaan edistää uimarantojen hyvää hygieniata, ihmisten viihtyvyyttä sekä uimarantojen virkistysarvoa. Hanhien ovat myös riski uimaveden laadulle. Ennaltaehkäisevässä mielessä on tärkeää, että torjunta aloitetaan viipymättä, jotta uimaveden laatu säilyy hyvänä ja uimavesiluokat eivät alene. Torjunnassa on tärkeää, että se aloitetaan riittävän aikaisin ja, että se kestää koko uimakauden ajan

(15.6.2021-.31.8.2021). Torjuntaa tulisi saada suorittaa 15.4.-15.9. välisen ajan. Lämmin kevät voi tuoda hanhia rannoille jo ennen uimakauden alkua. Syyskuussa voi olla myös vielä uimarannoilla käyttöä, ja tällöin hanhet tekevät muuttoa ja kerääntyvät suuriksi muuttoparviksi.

Lainsäädäntöön viittaavat perustelut

Terveydensuojelulain (763/1994) 1 §:n mukaan Terveydensuojelulain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveyshaitalla ihmisessä todettavaa sairautta, muuta terveydenhäiriötä tai sellaisen tekijän tai olosuhteen esiintymistä, joka voi vähentää väestön tai yksilön elinympäristön terveellisyyttä.

Terveydensuojelulain (763/1994) 2 §:n mukaan elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään.

Elinympäristöön vaikuttavan toiminnan harjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä (omavalvonta). Toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy.

Terveydensuojelulain (763/1994) 28 §:n mukaan leirintäalue ja muu vastaava majoittumiseen varattu alue sekä yleiseen käyttöön tarkoitettu uimala, uimahalli, uimaranta, kylpylä, sauna tai muu vastaava alue tai laitos on suunniteltava, varustettava sekä sitä on kunnossapidettava ja hoidettava siten, ettei siellä oleskeleville aiheudu terveyshaittaa.

Miten vahinkojen tai uhkien syntymistä on pyritty ennaltaehkäisemään?

Osalla alueista on kokeiltu erilaisia keinoja rajoittaa hanhien oleskelua:

- Pallaksenpuistossa on käytetty visuaalisena karkotteena tekojoutsenta. Valkoposkihanhet tottuivat karkotteeseen pian, jolloin siitä tuli melko hyödytön.
- Mukkulan kartanon ja Ankkurin uimarantojen uima-alueet on rajattu poijuilla. Valkoposkihanhet rantautuvat poijujen väleistä tai kiertämällä rajausalueen.
- Ruoriniemenrantaan on rakennettu noin 50 cm korkea hanhiaita, joka on estänyt hanhien rantautumista. Aita on kivilouhikon päällä, kivilouhikosta hanhien ei ole luonnollisesti helpointakaan nousta rantaan. Hanhiaidan lisäksi nurmialueita on tehty vähemmän houkutteleviksi pidentämällä nurmialueiden leikkuuväliä.

Kokeiluja lisätään tulevana kesänä:

- lisäämällä hanhiaitoja Ankkurinrantaan, Pikku-Vesijärven puiston lammen reunalle ja osittain Pallaksenpuistoon
- nurmialueita jätetään pidemmälle heinälle, jolloin alueet eivät ole niin houkutteleva valkoposkienhanhien näkökulmasta
- Mukkulan kartanon ja Ankkurin uimarantojen uima-alueiden rajauspoijujen väliä tihennetään
- Mukkulan kartanonpuiston ja Fellmaninpuiston tietyillä nurmialueilla kokeillaan robottiruohonleikkuria
- lisäämällä valkoposkihanhien rantautumista vaikeuttavaa pensaskasvillisuutta Ankkurinrantaan
- lisäämällä valkoposkihanhien karttamia kasvilajeja (niittyhumala *Prunella vulgaris*, ketohanhikki *Argentina anserina*, kaunokainen *Bellis perennis*) rantojen tuntumaan

Miksi hakemuksessa esitetyt toimenpiteet ovat ainoa ratkaisu?

Hanhien oleskelua alueilla on pyritty ennaltaehkäisemään jo monin keinoin ja tehokkaitakin keinoja on löytynyt. Ruoriniemenrannan aita on toiminut tarkoituksessaan. Kaikkia alueita ei voida kuitenkaan aidata alueiden virkistyskäytön vuoksi ja niin, että hanhien oleskelu estyisi täysin. Aidat voivat esimerkiksi aiheuttaa kompastumis- ja törmäysvaaraa. Lisäksi aidat ovat herkkiä ilkeille.

Suunnitelmallinen hanhien ohjailu kytkettyjen koirien, laserkarkottimien ja dronejen avulla loisi täydentävän keinon nykyisten passiivisten hallintakeinojen lisäksi.

Selvitys aiemmasta, samaan tarkoitukseen haetusta poikkeusluvasta

Lahten kaupunki on hakenut lupatarpeen arviota 24.3.2020 valkoposkihanhien karkotukseen koirien avulla. Asia käsiteltiin lopulta poikkeuslupahakemuksena VARELY/1439/2020.

Liitteet

- Liite 1. Lupahakemusalueet ja valkoposkihanhien ruokailuun varatut alueet
- Liite 2. Havainnot valkoposkihanhien määrästä (Lintutietopalvelu Tiira)
- Liite 3. Poliisin lausunto rauhoitettujen lintujen karkotusasiaan

- Liite 4. Ankkurin uimarannan tarkastuskertomukset 2018
- Liite 5. Ankkurin rantapuiston uimarannan tarkastuspöytäkirja 2019
- Liite 6. Ankkurin rantapuiston uimarannan tarkastuspöytäkirja 2020
- Liite 7. Mukkulan uimarannan tarkastuskertomukset 2018
- Liite 8. Mukkulan kartanonpuiston uimarannan tarkastuspöytäkirja 2019
- Liite 9. Mukkulan kartanonpuiston uimarannan tarkastuspöytäkirja 2020
- Liite 10. Mukkulan kartanonpuiston uimarannan uimavesinäyte 7.8.2018
- Liite 11. Mukkulan kartanonpuiston uimarannan uimavesitulokset 30.6.2020
- Liite 12. Ankkurin rantapuiston uimarannan uimavesitulokset 30.6.2020
- Liite 13. Ankkurin rantapuiston uimarannan uimavesitulokset 18.7.2017
- Liite 14. Ankkurin rantapuiston uimarannan uimavesiprofiili 2020
- Liite 15. Mukkulan kartanonpuiston uimarannan uimavesiprofiili 2020

